

СПОРТОВЕЦЬ І БОРЕЦЬ: ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА ОСИПА ХОМИ

Іванна Фамуляк, Руслана Труба

*Львівський державний університет фізичної культури,
м. Львів, Україна, e-mail: famuliak@gmail.com*

Постановка проблеми. Особистість Осипа Хоми ще за життя була оповита численними легендами. Його ім'я закарбувалося на сторінках спортивних видань першої третини ХХ століття і водночас залишило помітний слід на ниві національно-визвольної боротьби за українську державність.

Постать Осипа Хоми впродовж тривалого часу не привертала уваги ні дослідників історії боксу, ні дослідників національно-визвольних змагань. Лише невелика розвідка Руслана Забілого [1] змусила його ім'я зазвучати по-новому. Доповнює дослідження стаття Андрія Сека [2]. Отож донині залишається чимало невисвітлених сторінок із життя та діяльності Осипа Хоми, які так і не стали повноцінними об'єктами наукових досліджень.

Мета нашого дослідження полягає в окресленні основних напрямків життя та спортивної діяльності Осипа Хоми.

Методи та організація дослідження. У процесі дослідження було застосовано порівняльно-історичний метод, а також метод теоретичного аналізу і систематизації.

Результати дослідження та їх обговорення. Передусім варто зазначити, що в дослідженнях про Осипа Хому, на жаль, є певні неточності, зокрема щодо дати народження. Хома Вільгельм-Осип народився у Відні не 1917 р., а 22 січня 1915 р. Згодом родина переїхала до Станіславова (нині – Івано-Франківськ). З дитинства захоплювався боксом, попри заборону батьків, у п'ятнадцятирічному віці, втікши з дому, опинився в польському портовому місті Гдиня, де отримав більше можливостей для реалізації своїх спортивних амбіцій. Поєдинок зі чемпіоном Польщі в усіх вагових категоріях, Станіславом Пілатом (Stanislaw Piłat) який був двічі, відкривав Осипу Хомі дорогу в професійний спорт. Осип Хома став чемпіоном Польщі, 1937 р. вийшов на професійний ринг США. У першому бою він відправив у нокаут відомого тоді американського боксера чеха Гавлічека. Після цього поєдинку на Осипа Хому звернули увагу

ню-йоркські боксерські промоутери: він підписав контракт із власником промоутерської компанії «Стенлі Гімнезіум» Гудменом. Українського боксера взявся тренувати восьмиразовий чемпіон світу (1917–1925) Бенні Леонард (Benny Leonard). Але польська влада не видала боксерові виїзної візи для продовження кар'єри [1; 3].

З початком Другої світової війни Осипа Хому мобілізували до війська. Він бере участь у боях із німцями за Гданськ. Потрапивши у полон, опинився у німецькому концтаборі для військовополонених, з якого згодом йому вдалося звільнитися.

Початок німецько-радянської війни 1941 року застав хлопця у Львові, а коли у 1943 р. розпочався набір у дивізію «Галичина», він вирішує йти до війська. Молодого добровольця призначають в артилерійський полк, разом із яким у липні 1944 року він потрапляє в оточення під Бродами, ціною неймовірних зусиль йому вдалося визволитися звідти. Проте в околицях Львова під Брюховичами потрапив уже в радянський полон, звідки – у концтабір військовополонених за Уралом [1; 2].

У 1945 р. Осип Хома, як підданий цієї держави, добився репатріації до Польщі. Відтак він переїжджає на Лемківщину, де воювала УПА. На Закерзонні Осип швидко налагодив контакти із українським підпіллям та приєднався у 1946 р. до сотні «Ударники» Степана Стебельського – «Хріна» [4]. Як людина із бойовим досвідом та військовим вишколом, Осип Хома отримав під своє командування повстанський рій та обрав собі псевдо «Боксер». Згодом він став бунчужним сотні в старшинському ранзі поручника [1].

Після акції «Вісла» поручник О. Хома не перейшов зі своєю сотнею на територію УРСР, а залишився на Лемківщині в тереновій сітці ОУН, а восени 1947 р. із рейдовою повстанською групою пробився в американську зону окупації Німеччини. Поки світова спільнота вирішувала їхню подальшу долю, вони обживали табори для displaced persons («переміщених осіб»), більше відомі як «табори Ді-Пі», спеціально створені державами-переможницями на території Німеччини й Австрії. Спорт тут був своєрідним колективним відпочинком – відволіканням від сумного сьогодення та думок про невизначене майбутнє як для самих спортсменів, так і для їхніх симпатиків, що відвідували таборів чи міжтаборів змагання, а також виявом патріотичних почувань.

Тут, у таборі переміщених осіб у Міттенвальді (Баварія), Осип Хома востаннє повернувся до боксу: тренував українську табірну збірну, брав

участь у національних змаганнях на першість народів DP (displaced persons – «переміщених осіб») у Вюрцбурзі (Баварія) у 1948 р. [5].

У 1951 році Осип Хома із родиною перебрався до США. Там на американському континенті 30 квітня 1958 року його життя обірвалося. Похований у Нью-Гейвені (штат Коннектикут) [6].

Висновки. Таким чином, маловідома, на жаль, неповна через брак джерел, біографія Осипа Хоми – спортсвця й борця за незалежність, свідчить про тісний зв'язок спортивної еліти з українським національно-визвольним рухом.

Список використаних джерел

1. Забілий Р. Осип «Боксер» Хома: моряк і чемпіон з боксу, який став командиром УПА [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/02/15/24576/>
2. Сек А. Осип Хома – життя без нокаутів (тінь забутого предка) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://galiciadivision.org.ua/lib/articles/osyphoma.html>
3. Кочур А. Г. Бокс [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=36226
4. Реєстр старшин УПА, провідників ОУН та членів УГВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://forum.ottawa-litopys.org/documents/dos0101_u.htm
5. Лисяк Олег. Хома, що ходив далекими шляхами жив теж в Міттенвальді / О. Лисяк // Міттенвальд, 1946–1951: 3 нагоди п'ятдесятиліття таборів українських біженців у Міттенвальді, Німеччина – Воррен; Мічіган, 2001. – С. 209–210.
6. Макаренко М. Г. Трагічна смерть старшини УПА «Боксера» – Осипа Хоми / М. Г. Макаренко // Свобода. – 1958. – 10 травня. – С. 3.